

KAMMARRÄTTEN I
GÖTEBORG
Avdelning 1

DOM

2018-10-23
Meddelad i Göteborg

Mål nr 4388-18

KLAGANDE

████████████████████ ████████████████████
Ombud: Chefsjurist Gabriel Keryakos
Team Juridik
Box 83
182 11 Danderyd

MOTPART

Socialnämnden i Melleruds kommun
464 80 Mellerud

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 28 augusti 2018
i mål nr 1415-18, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans
_____

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och visar målet åter för ny prövning.

YRKANDEN M.M.

████████████████████ yrkar att förvaltningsrättens dom ska undanröjas och målet visas åter till förvaltningsrätten för ny prövning. Han anför följande.

Dok.Id 438735

Postadress
Box 1531
401 50 Göteborg

Besöksadress
Stora Nygatan 21

Telefon
031-732 74 00
E-post: kammarratten.goteborg@dom.se
www.kammarratten.goteborg.se

Telefax
031-732 76 00

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

Förvaltningsrätten har avgjort målet med en lagfaren domare ensam. Såvitt här är aktuellt får så endast ske om målet är av enkel beskaffenhet. I annat fall ska nämndemän ingå i rätten. Socialnämnden i Melleruds kommun har bedömt att han inte har rätt till personlig assistans. Fråga i målet är om han har rätt till personlig assistans. Målet innehåller kvalificerade bedömningsfrågor och kan inte anses vara av enkel beskaffenhet, vilket innebär att nämndemän borde ha deltagit i avgörandet i förvaltningsrätten.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten anser att det finns skäl att meddela prövningstillstånd i målet.

En förvaltningsrätt är enligt huvudregeln domför med en lagfaren domare och tre nämndemän. Detta framgår av 17 § första stycket första meningen lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, LAFD.

Vid avgörande av mål av enkel beskaffenhet är en förvaltningsrätt dock domför med en lagfaren domare ensam. Detta framgår av 18 § LAFD.

Målet gäller [REDACTED] rätt till personlig assistans. Kammarrätten anser att målet innehåller kvalificerade bedömningsfrågor. Det kan därmed inte anses vara av enkel beskaffenhet. Av detta följer att förvaltningsrätten inte var domför utan nämndemän. Förvaltningsrättens dom ska därför upphävas och målet visas åter till förvaltningsrätten för ny prövning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Gertrud Forkman

Ann-Charlotte Borlid
referent

Åsa Holm

/Jennie Wenneberg

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avd. 3

DOM
2018-08-28
Meddelad i Göteborg

Mål nr
1415-18

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: Gabriel Keryakos
Nordström Assistans AB
Box 83
182 11 Danderyd

MOTPART

Socialnämnden i Melleruds kommun
464 80 Mellerud

ÖVERKLAGAT BESLUT

Socialnämnden i Melleruds kommuns beslut den 17 januari 2018

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 559682

Postadress Box 53197 400 15 Göteborg	Besöksadress Sten Sturegatan 14	Telefon 031 - 732 70 00 E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se www.forvaltningsrattenigoteborg.domstol.se	Telefax 031 - 711 78 59	Expeditionstid måndag–fredag 08:00–16:00
---	---	--	-----------------------------------	---

DET ÖVERKLAGADE BESLUTET

Socialnämnden i Mellerud kommun (nämnden) har beslut att avslå [REDACTED] [REDACTED] ansökan om personlig assistans enligt LSS med motiveringen att hans hjälpbehov inte är av den karaktär att det kan räknas som ett grundläggande behov.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att han ska beviljas personlig assistans enligt ansökan och anför i huvudsak följande. Nämndens beslut är felaktigt. På grund av [REDACTED] svårigheter med kommunikation och tolkning av egen och andras kroppsspråk i kombination med avsaknad av impuls kontroll, konsekvensanalys och svåra koncentrationssvårigheter finns ett stort behov av aktiv tillsyn samt ständiga insatser för att minimera risken för självdestruktivt och utagerande beteende. Han får svåra aggressiva utbrott med hög frekvens vid minsta frustration och använder våld mot sig, andra personer och föremål. Händelser under dagen får ofta svåra konsekvenser under eftermiddagen, kvällen och natten. Det är ofta resultat av hans oförmåga att tolka vad andra menar och beteendet styrks genom tidigare beslut om assistansersättning och medicinskt underlag. Han har tidigare varit beviljad assistansersättning under hela sin vakna tid och assistenterna har fått specialutbildning för att kunna hantera [REDACTED] [REDACTED] på rätt sätt och på så sätt avleda aggressiva utbrott. Föräldrarna vittnar om ökad fysisk aggressivitet. Det faktum att han tidigare varit beviljad förhöjt timbelopp från Försäkringskassan för att specialutbilda assistenter är en klar indikation på att han har det hjälpbehov som föräldrarna uppger. Eftersom hans utbrott smyger sig på behöver han ständigt ha tillgång till någon som känner honom och har kunskaper om honom, hans diagnos och hans beteende. Hans hjälpbehov med hygien, måltider och av- och påklädning bör bedömas som grundläggande då han är

i behov av kvalificerade aktiverings- och motivationsinsatser. Han behöver både aktiverings- och motiveringsinsatser samt handgriplig hjälp av någon som känner honom väl, utan detta blir han passiviserad. Hans behov av hjälp bör bedömas som grundläggande och han bör vara berättigad till personlig assistans.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Förvaltningsrätten i Stockholm har i mål nr 6293-16 kommit fram till att det inte behövs ingående kunskaper om [REDACTED] och att han inte är i behov av så kvalificerade aktiverings- och motivationsinsatser att det ska räknas som ett grundläggande behov.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser

Personer som anges i 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9 samma lag, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor (7 § LSS).

En av de insatser som den i lagen angivna personkretsen kan vara berättigad till är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, SFB (9 § 2 LSS).

Enligt 9 a § LSS avses med personlig assistans ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien,

måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Personlig assistans ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. Avgörande bör vara att den enskilde behöver personlig hjälp för att klara sin hygien, för att klä på och av sig, för att inta måltider eller för att kommunicera med andra (se prop. 1992/93:159 s. 64).

I lagens förarbeten har det betonats att personlig assistans utgör hjälp eller stöd av mycket privat karaktär och att insatsen ska vara förbehållen situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur, i regel av mycket personligt slag. Det torde således inte vara alla praktiska hjälpbehov som har avsetts utan snarast sådana hjälpbehov som uppfattats som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten. Aktiverings- och motivationsinsatser räknas normalt sett inte till de grundläggande behoven. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om det är fråga om att den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd, behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktären av övervakning. Påminnelser, praktiska instruktioner och liknande kan inte räknas till sådan kvalificerad tillsyn (jfr RÅ 2009 ref. 57).

Förvaltningsrättens bedömning

Det är i målet ostridigt att [REDACTED] tillhör den personkrets som har rätt till insatser enligt LSS och att han har ett behov av stöd och hjälp i sin vardag. För att vara berättigad personlig assistans krävs vidare att han har ett behov av viss kvalificerad praktisk hjälp för att få sina grundläggande behov tillgodosedda. Som utgångspunkt kan hjälp som

endast avser att aktivera och motivera honom inte ligga till grund för rätt till personlig assistans.

Det förvaltningsrätten ska pröva i detta mål är således om [REDACTED] har ett sådant kvalificerat praktiskt behov av stöd och hjälp avseende de grundläggande behoven att han har rätt till personlig assistans.

Av utredningen i målet framkommer bl.a. att [REDACTED] tidigare har varit beviljad personlig assistans från Försäkringskassan, men att den insatsen upphörde 2016. Han har också en kort tid under våren 2017 bott i en bostad med särskild service, men eftersom han inte trivdes på boendet avslutade han den insatsen. Han bor idag hemma hos sin mamma.

Av nämndens utredning framgår att [REDACTED] har ett behov av stöttning och motiveringsinsatser för att klara av vardagssysslor och för att aktivera sig. Det framkommer dock även att han fysiskt kan sköta sin personliga hygien, sina måltider samt på- och avklädning. Att han under de situationerna behöver stöttning, medför inte att det bedöms som grundläggande behov. Det har av handlingarna inte framkommit att han har ett behov av fysisk hjälp för att få sina grundläggande behov av personlig hygien, måltider samt på- och avklädning tillgodosedda.

Avseende kommunikation och behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade framgår att han kan kommunicera med andra, men att han har svårt att tolka och förstå vad en person menar. Det framgår även att han har svårt med impuls kontroll och konsekvensanalys samt att han kan få aggressionsutbrott och då bli våldsam mot sig själv och sin omgivning. Han anför att han med tanke på det är i behov av en person som känner honom väl och har god kunskap om hans diagnos och beteende. Av det material som finns att tillgå i målet bedömer förvaltningsrätten att det i och för sig har framkommit att [REDACTED]

Hindrikes har ett visst behov av tillsyn, bl.a. eftersom han vid motgångar kan få aggressionsutbrott och ett våldsamt agerande. Det har dock även framkommit att det under vistelsen på boendet med särskild service fanns ett antal personer som han tyckte att det fungerade bra med. Förvaltningsrätten anser att det tyder på att det inte krävs ingående kunskap eller personkännedom om honom för att utöva viss tillsyn. Det har således inte framkommit att behovet är av den karaktär att det krävs sådan ingående kunskap eller personkännedom som krävs för att det ska betraktas som aktiv tillsyn. Behovet av stöd kan därför inte bedömas vara ett grundläggande behov.

Vid en samlad bedömning anser förvaltningsrätten att det i målet inte är visat att [REDACTED] har något praktiskt eller kvalificerat behov av hjälp och stöd avseende de grundläggande behoven. Han har således inte rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/ 1 B)

Maria Sjunnesson

Tf. rådman

Föredragande i målet har varit föredragande juristen Elisabeth Svedén.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.